

Warszawa, dnia 6 czerwca 2024 r.

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. oraz na podstawie art. 32 ust. 2 Regulaminu Sejmu RP, niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności

Do reprezentowania wnioskodawców upoważniamy pana posła **Mirosława Maliszewskiego**.

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU
L.dz. SPS-4P.020.162.2024
Data wpływu 06.06.2024

USTAWA

z dnia.....2024 r.

o zmianie ustawy o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności

Art. 1. W ustawie z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2023 r. poz. 1554) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 5:

a) w ust. 3 pkt 1a otrzymuje brzmienie:

„1a) jeżeli LSR nie obejmuje obszaru gmin objętych innymi LSR wybranymi po dniu 1 stycznia 2021 r., chyba że te LSR nie są już realizowane na podstawie umowy o warunkach i sposobie realizacji LSR, zwanej dalej „umową ramową”;

b) w ust. 5 wyrazy „umowy o warunkach i sposobie realizacji LSR, zwanej dalej „umową ramową”” zastępuje się wyrazami „umowy ramowej”;

2) w art. 14 uchyla się ust. 7;

3) po art. 14 dodaje się art. 14a–14c w brzmieniu:

„Art. 14a. Jeżeli umowa ramowa została rozwiązana, a przy wyborze LSR stanowiącej załącznik do tej umowy miał zastosowanie przepis art. 5 ust. 7, komisja, w terminie 30 dni od dnia rozwiązania tej umowy, dokonuje wyboru kolejnych LSR spośród LSR ocenionych, lecz niewybranych w ramach konkursu rozstrzygniętego wyborem LSR stanowiącej załącznik do rozwiązywanej umowy ramowej, z tym że komisja:

1) dokonuje wyboru LSR, uchylając jednocześnie wcześniej podjętą uchwałę o wyborze LSR, w której wskazano, że ta LSR nie została wybrana;

2) aktualizuje i zamieszcza na stronie internetowej województwa listę, o której mowa w art. 11 ust. 2, wskazując dodatkowo, które spośród LSR wybranych nie są już realizowane na podstawie umowy ramowej.

Art. 14b. 1. Jeżeli środki przeznaczone na realizację LSR są dostępne:

1) obszar gminy, który:

a) nie jest objęty żadną LSR wybraną po dniu 1 stycznia 2021 r. albo

b) jest objęty LSR wybraną po dniu 1 stycznia 2021 r., która nie jest już realizowana na podstawie umowy ramowej

– może zostać przyłączony do obszaru objętego jedną z wybranych LSR, który graniczy z obszarem tej gminy, chyba że gmina ta objęta jest ocenioną LSR, która podlega wyborowi zgodnie z art. 14a;

2) zarząd województwa może ogłosić kolejny konkurs na wybór LSR.

2. Przyłączenie, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, następuje przez wprowadzenie zmiany w umowie ramowej.

Art. 14c. Wyboru LSR w ramach kolejnego konkursu dokonuje się przy zastosowaniu kryteriów wyboru LSR mających zastosowanie w poprzednim konkursie na wybór LSR, w terminie 4 miesięcy od dnia upływu terminu składania wniosków o wybór LSR, a:

1) o wyniku oceny LSR komisja informuje LGD w terminie 2 miesięcy od dnia upływu terminu składania wniosków o wybór LSR;

2) minister właściwy do spraw rozwoju wsi opracowuje formularze, o których mowa w art. 7 pkt 1 i art. 14 ust. 2, oraz regulamin, o którym mowa w art. 9 ust. 1:

a) w uzgodnieniu z zarządami województw będącymi IZ,

b) po zasięgnięciu opinii Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz zarządów województw niebędących IZ

– z wyłączeniem zarządów województw, w których nie zostanie przeprowadzony kolejny konkurs na wybór LSR;

3) przepisu art. 15 ust. 2 nie stosuje się.”;

4) w art. 15a w ust. 1:

a) w zdaniu pierwszym po wyrazach „wydawać LGD” dodaje się wyrazy „oraz zarządom województw”,

b) w zdaniu drugim po wyrazie „LGD” dodaje się wyrazy „oraz zarządów województw”.

Art. 2. W przypadku rozwiązania umowy, o której mowa w art. 5 ust. 3 pkt 1a ustawy zmienianej w art. 1, przed wejściem w życie ustawy termin określony w art. 14a liczy się od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Celem proponowanych zmian ustawowych jest usprawnienie i zwiększenie efektywności systemu wdrażania rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS). RLKS jest instrumentem, który w ramach perspektywy finansowej UE 2023–2027 umożliwia zastosowanie metody LEADER. Leader jest oddolnym, partnerskim podejściem do rozwoju obszarów wiejskich, realizowanym przez lokalne grupy działania (LGD), polegającym na opracowaniu przez daną społeczność strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR).

W 2023 r. we wszystkich województwach przeprowadzony został konkurs na wybór LSR, które będą realizowały LGD w latach 2023–2027. Procedury wyboru LSR określone zostały w regulaminie konkursu na wybór LSR w oparciu o przepisy ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz.U. z 2023 r. poz. 1554) (ustawa) oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowe. W wyniku konkursu wybrano 297 LSR. Zarządy Województw (ZW) zawarły ze wszystkimi LGD, których LSR zostały wybrane w konkursie umowy o warunkach i sposobie realizacji LSR (umowy ramowe).

LGD, z którą zawarto umowę ramową, jest zobligowana do dostarczenia (w określonym czasie po jej zawarciu) do ZW dokumentów potwierdzających członkostwo wszystkich gmin objętych obszarem LSR, jeżeli dokumenty te nie zostały załączone do wniosku o wybór LSR w ramach konkursu na wybór LSR. W przypadku braku możliwości dostarczenia uchwały rady gminy, LGD, której LSR została wybrana, zobowiązana jest dostarczyć uchwałę rady powiatu o członkostwie powiatu w LGD, na obszarze którego położona jest taka gmina. Zgodnie z postanowieniami umowy ramowej, w przypadku braku dostarczenia przez LGD dokumentów potwierdzających członkostwo gminy lub powiatu w LGD, umowa ramowa zostanie rozwiązana.

W konsekwencji rozwiązania umowy ramowej, LGD nie będzie mogła realizować

podejścia LEADER/RLKS na obszarze gmin, które są objęte wybraną LSR, a w praktyce mieszkańcy takich gmin zostaną pozbawieni możliwości uczestniczenia w oddolnym podejściu do rozwoju lokalnego, co jest zjawiskiem dalece niepożądanym i niekorzystnym z punktu widzenia efektywności wdrażania systemu RLKS.

Wg stanu na dzień 5 kwietnia 2024 r., w dwóch województwach (podlaskim i małopolskim) wystąpiła konieczność rozwiązania umów ramowych w związku z niewypełnieniem zobowiązań przez LGD w zakresie dostarczenia uchwał rad gmin lub rad powiatów o członkostwie w LGD. Rozwiązanych zostanie co najmniej 5 umów ramowych (1 w woj. małopolskim, 4 w woj. podlaskim), w konsekwencji czego obszar co najmniej 51 gmin pozbawiony zostanie wsparcia w ramach RLKS.

Przepisy obowiązującej ustawy przewidują m.in. mechanizmy rozstrzygnięcia konfliktów obszarowych, poprzez kryteria wyboru LSR, a także przewidują rozwiązania na wypadek gdyby w wyniku rozstrzygnięcia konkursu na wybór LSR, oprócz wybranych LSR, pozostały tzw. białe plamy, a więc gminy, których obszar nie został objęty żadną z wybranych LSR (mimo że gminy te zostały objęte LSR przedłożonymi do konkursu na wybór LSR). Nie regulują natomiast procedury postępowania w sytuacji, gdy dochodzi do konieczności rozwiązania niektórych umów ramowych, które zostały zawarte pomiędzy ZW a LGD, w konsekwencji czego część gmin kwalifikujących się do objęcia RLKS pozostaje bez możliwości skorzystania ze wsparcia oferowanego w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027, a w przypadku m.in. województwa podlaskiego i małopolskiego, także ze środków polityki spójności.

Na gruncie obowiązującej ustawy ustawodawca nie przewidział sytuacji, w której gminy/powiaty nie wyrażą woli przystąpienia do LGD i współpracy z LGD. Stąd też istnieje pilna potrzeba nowelizacji ustawy, tak aby lokalne społeczności, niezależnie od skutków woli władz lokalnych, miały możliwość uczestnictwa w realizacji oddolnego podejścia jakim jest LEADER/RLKS.

Proponowane projektem ustawy przepisy pozwalają aby realizacją podejścia LEADER/RLKS objąć możliwie największą część obszarów wiejskich w Polsce (a w przypadku środków polityki spójności szerzej, tj. całości kraju). Zakłada się, że projektowane zmiany umożliwią przyłączanie obszarów do wybranych LSR i wybór kolejnych LSR, także w odniesieniu do gmin, których obszar wprawdzie jest objęty LSR wybraną w konkursie na wybór LSR, ale umowy ramowe zawarte w następstwie tego wyboru pomiędzy ZW a LGD zostały rozwiązane.

Projekt zakłada kompleksowe uregulowanie procedury postępowania w przypadku rozwiązania umowy ramowej oraz postępowania z obszarem nieobjętym LSR nadal realizowaną w oparciu o umowę ramową zawartą w wyniku rozstrzygnięcia konkursu, który odbył się w 2023 r. Zgodnie z projektem przewiduje się uchylenie w art. 14 ust. 7 (art. 1 pkt 3 projektowanej ustawy) i dodanie art. 14a–14c (art. 1 pkt 4 projektowanej ustawy).

W nowododawanym art. 14a zaproponowano mechanizm polegający na dokonaniu tzw. wyboru uzupełniającego LSR. Proponuje się aby mechanizm ten miał zastosowanie w sytuacjach, gdy zaistniała konieczność rozwiązania umów ramowych, a przy wyborze LSR stanowiącej załącznik do tych umów zastosowanie miały przepisy o rozstrzygnięciu konfliktu obszarowego, tj. art. 5 ust. 7 ustawy („W przypadku gdy co najmniej dwie LSR obejmują obszar tej samej gminy, o wyborze LSR decyduje większa liczba punktów uzyskanych w ramach oceny kryteriów wyboru LSR, a w przypadku gdy liczba punktów uzyskanych przez te LSR jest taka sama, o wyborze LSR decyduje kolejność ustalona w sposób określony w ust. 6”). W ramach tzw. naboru uzupełniającego proponuje się, by Komisja do spraw wyboru LSR (komisja) dokonywała wyboru kolejnej LSR spośród LSR ocenionych i niewybranych w ramach konkursu rozstrzygniętego wyborem LSR. Wybór kolejnych LSR dokonywany byłby na podstawie dokumentacji, wniosków o wybór LSR i ocen dokonanych w ramach rozstrzygniętego konkursu na wybór LSR. Działania komisji w ramach tego mechanizmu sprowadzałyby się de facto do wyboru LSR kolejnej z listy ocenionych i niewybranych do realizacji LSR. Zgodnie z projektem, komisja dokonując wyboru kolejnych LSR uchylałaby jednocześnie wcześniej/pierwotnie podjętą uchwałę o wyborze LSR oraz aktualizowałaby i zamieszczała na stronie internetowej województwa listę ocenionych LSR, wskazując które spośród LSR wybranych (w pierwszym/poprzednim etapie postępowania) nie są już realizowane na podstawie umowy ramowej. Proponuje się aby taki wybór dokonywany był w terminie 30 dni od dnia rozwiązania umowy ramowej.

Jednocześnie, mając na uwadze fakt, że część umów ramowych zostanie rozwiązana przed wejściem w życie projektowanej ustawy, w celu zabezpieczenia niezbędnego czasu na przeprowadzenia przez ZW wymaganych procedur w związku z wyborem kolejnych LSR, proponuje się wprowadzenie przepisu przejściowego (art. 2 projektowanej ustawy), zgodnie z którym w takich sytuacjach bieg 30.dniowego terminu na dokonanie wyboru kolejnej LSR liczony będzie od dnia wejścia w życie projektowanej ustawy. W pozostałych przypadkach bieg terminu na dokonanie wyboru kolejnych LSR liczony będzie od dnia rozwiązania umowy ramowej.

W projektowanym art. 14b, podobnie jak było to dotychczas uregulowane, proponuje się mechanizm przyłączenia obszaru gminy do obszaru objętego jedną z wybranych LSR, który graniczy z obszarem tej gminy, jeżeli środki przeznaczone na realizację LSR są dostępne, a obszar gminy nie jest objęty żadną LSR wybraną po dniu 1 stycznia 2021 r. albo jest objęty LSR wybraną po tej dacie, ale ta LSR nie jest już realizowana na podstawie umowy ramowej. Różnica względem obecnie obowiązującego rozwiązania polega na tym, że przyłączenie obszaru gminy może dotyczyć zarówno gmin objętych niewybranymi LSR, jak i tych, które są objęte wybranymi i nierealizowanym LSR w związku z rozwiązaniem umowy ramowej. Samo zaś przyłączenie obszaru danej gminy do LSR następuje przez wprowadzenie zmiany w umowie ramowej. Jednocześnie wyłącza się z możliwości zastosowania przyłączenia, gminy które są objęte ocenioną LSR i podlegają tzw. wyborowi uzupełniającemu, o którym mowa w nowododawanym art. 14a (do czasu zakończenia procesu tego wyboru). Rozwiązanie to pozwala uniknąć kolizji między tzw. wyborem uzupełniającym, a przyłączeniem obszaru gminy do obszaru objętego jedną z wybranych LSR graniczącym z obszarem tej gminy.

Zachowano również możliwość przeprowadzenia kolejnego konkursu na wybór LSR. Określono jednak zasady na jakich ten konkurs powinien zostać przeprowadzony.

Zgodnie z projektowanym art. 14c, wybór LSR w ramach kolejnego konkursu dokonywany będzie przy zastosowaniu kryteriów wyboru LSR mających zastosowanie w poprzednim konkursie na wybór LSR. Proponuje się aby dokumentacja konkursowa, taka jak formularze wniosku o wybór LSR i umowy ramowej oraz regulamin konkursu, analogicznie jak w przypadku pierwszego/poprzedniego konkursu, opracowane były przez ministra właściwego do spraw rozwoju wsi w uzgodnieniu z ZW będącymi Instytucjami Zarządzającymi (IZ) i po zasięgnięciu opinii Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz ZW niebędących IZ, z tym że proponuje się wyłączenie z opiniowania ZW, w których nie zostanie przeprowadzony kolejny konkurs na wybór LSR. Nie ma bowiem potrzeby opiniowania i uzgadniania tych dokumentów przez wszystkie IZ, w tym przez te, których konkurs ten w praktyce nie będzie dotyczył. W zakresie regulaminu wyłączono również potrzebę opiniowania jego treści w zakresie wyboru kryteriów LSR przez komitety monitorujące programy, których środki są zaangażowane w RLKS – kryteria wyboru LSR w ponownym konkursie na wybór LSR nie ulegną bowiem zmianie.

Dzięki takim rozwiązaniom racjonalizowany zostaje czas niezbędny na wdrożenie LSR w ramach perspektywy finansowej 2023–2027, unika się nakładania zbędnych obciążeń administracyjnych na ZW oraz IZ, a dzięki zastosowaniu w ponownym konkursie kryteriów

wyboru LSR takich samych jak w poprzednim konkursie na wybór LSR, zapobiega się ryzyku ewentualnych zarzutów nierównego traktowania LGD realizujących wybrane LSR w ramach tej samej perspektywy finansowej.

Racjonalizacji czasu na wdrażanie LSR przyświeca również propozycja, by wybór LSR w ramach kolejnego konkursu odbywał się w terminie 4 miesiące (w poprzednim konkursie to 6 miesięcy) od dnia upływu składania wniosków o wybór LSR, a także by komisja informowała LGD o wyniku oceny LSR pod względem spełnienia kryteriów wyboru LSR, w terminie 2 miesiące (w poprzednim konkursie to 4 miesiące) od dnia upływu terminu składania wniosków o wybór LSR. Powyższe terminy wydają się być wystarczające dla rozstrzygnięcia ponownego konkursu na wybór LSR, tym bardziej, że większość wybranych w poprzednim konkursie LSR, na podstawie umów ramowych będzie realizowana, zatem obszar gmin objętych ponownym konkursem będzie nieporównywalnie mniejszy, tym samym wniosków o wybór LSR będzie znacznie mniej.

Konsekwencją zmian projektowanych w art. 14a–14c jest modyfikacja proponowana w art. 5 ust. 3 pkt 1a ustawy (art. 1 pkt 1 lit a projektowanej ustawy). Dotychczasowe brzmienie tego przepisu, zgodnie z którym wyboru LSR dokonuje się jeżeli LSR nie obejmuje obszaru gmin objętych innymi LSR wybranymi po dniu 1 stycznia 2021 r., proponuje się uzupełnić o zastrzeżenie, zgodnie z którym wyboru LSR można dokonać również w przypadku gdy obszar gminy objęty jest co prawda innymi LSR wybranymi po tej dacie, ale te LSR nie są już realizowane na podstawie umowy ramowej.

W art. 15a zmienianej ustawy proponuje się także wprowadzenie zmiany polegającej na poszerzeniu katalogu podmiotów do których mogą być kierowane wytyczne ministra właściwego do spraw rozwoju wsi wydawane w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego. Dla uelastyczenia i ujednoczenia systemu wdrażania RLKS w ramach wszystkich polityk, których środki są zaangażowane w ten instrument, tj. zarówno wspólnej polityki rolnej jak i polityki spójności, proponuje się umożliwienie kierowania przedmiotowych wytycznych do wszystkich zarządów województw, niezależnie od tego czy podmioty te pełnią funkcję podmiotów wdrażających w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027, czy instytucji zarządzających w ramach Programów Fundusze Europejskie dla poszczególnych województw (polityka spójności). Pozostałe zmiany mają charakter porządkowy i systematyzujący.

Wprowadzenie przedmiotowych przepisów nie będzie miało wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców.

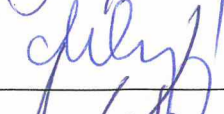
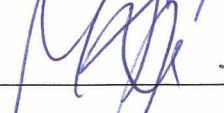
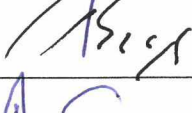
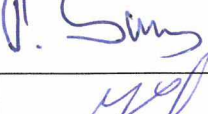
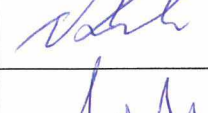
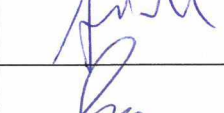
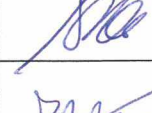

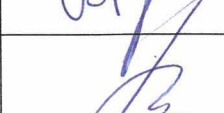
Wejście w życie ustawy nie będzie miało wpływu na sektor finansów publicznych, w tym na budżety jednostek samorządu terytorialnego.

Projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie wymaga przedstawienia organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu w trybie § 27 ust. 4 uchwały Nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M. P. z 2022 r. poz. 348).

Projekt ustawy nie zawiera przepisów technicznych, w związku z tym nie podlega obowiązkowi notyfikacji w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

L.p.	Nazwisko	Imię	Klub	Podpis
1.	Bartoszewski	Władysław Teofil	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
2.	Bejda	Paweł	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
3.	Biernacki	Marek	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
4.	Grzyb	Andrzej	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
5.	Dziedzic	Adam	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
6.	Hetman	Krzysztof	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
7.	Klimczak	Dariusz	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
8.	Kiepusa	Henryk	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
9.	Kosiniak-Kamysz	Władysław	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
10.	Krajewski	Stefan	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
11.	Kłopotek	Agnieszka	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
12.	Lubczyk	Radosław	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
13.	Maliszewski	Mirosław	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
14.	Nowogórska	Urszula	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
15.	Orliński	Mirosław Adam	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	

16.	Pastawska	Urszula	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
17.	Paszyk	Krzysztof	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
18.	Pyrzyk	Michał	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
19.	Raś	Ireneusz	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
20.	Różyński	Wiesław	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
21.	Rzepa	Jarosław	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
22.	Samborski	Tadeusz	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
23.	Sawicki	Marek	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
24.	Siekierski	Czesław	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
25.	Sroka	Magdalena	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
26.	Sosnowski	Zbigniew	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
27.	Tomczyszyn	Stanisław	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
28.	Tomczak	Jacek	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
29.	Zgorzelski	Piotr	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
30.	Ziejewski	Zbigniew	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
31.	Zięba-Gzik	Jolanta	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	
32.	Żelazowska	Bożena	Klub Parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe – Trzecia Droga	